

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v organizaci Junák –
český skaut, z. s.

Integration of children with special educational needs in the organization
Junák – český skaut, z. s.

Veronika Vajdlová

Vedoucí práce: PaedDr. Jaroslava Zemková, Ph.D.

Studijní program: Speciální pedagogika

Studijní obor: Speciální pedagogika

2017

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v organizaci Junák – český skaut, z. s., vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 20. 4. 2017

.....

podpis

Ráda bych poděkovala v první řadě vedoucí své bakalářské práce paní PaedDr. Jaroslavě Zemkové, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup, které mi pomohly při vypracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat vedoucím skautského oddílu na Praze 6, ve kterém probíhala praktická část práce, a rodičům pozorovaného dítěte za vřelý přístup a možnost pracovat s jejich dítětem. Závěrem bych chtěla poděkovat všem blízkým za podporu během celého studia.

ANOTACE

Práce se věnuje problematice integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v organizaci Junák – český skaut, z. s. Teoretická část se zabývá definicí autismu, historií světového a českého skautingu, organizací Junák – český skaut, z. s., a jejími principy, metodami a posláním. Závěr teoretické části je věnován odboru Skauting pro všechny, složce Junáka – českého skauta, z. s., která se zabývá přímo integrací dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v této organizaci. Praktická část se věnuje konkrétnímu případu integrace dívky s Aspergerovým syndromem v organizaci Junák – český skaut, z. s. Je v ní uvedena kazuistika dívky a popsána její integrace do konkrétního oddílu.

KLÍČOVÁ SLOVA

Junák – český skaut, z. s., skauting, integrace, dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, skautská metoda, Skauting pro všechny, autismus, Aspergerův syndrom.

ANNOTATION

This thesis deals with problems of integration of children with special educational needs in the organization Junák – český skaut, z. s. The theoretical part deals with definition of autism, the history of world and Czech scouting, the organization Junák – český skaut, z. s., and its principles, methods and mission. The end of the theoretical part is dedicated to the department Skauting pro všechny, the part of Junák – český skaut, z. s., which strives to integrate children with special educational needs into the organization directly. The practical part describes the specific case of integrating a girl with Asperger's Syndrome in the organization Junák – český skaut, z. s. This part includes the casuistry of the girl and describes her integration into a specific section of Scout organisation.

KEYWORDS

Junák – český skaut, z. s., scouting, child with special educational needs, scout method, Skauting pro všechny, autism, Asperger's Syndrome

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST.....	7
1 Úvod.....	7
2 Poruchy autistického spektra	9
2.1 Triáda autismu	9
2.2 Klasifikace PAS.....	9
2.3 Aspergerův syndrom.....	11
2.3.1 Historie	11
2.3.2 Charakteristické projevy.....	11
3 Skauting	14
3.1 Historie světového skautingu.....	14
3.1.1 Ernest Thompson Seton	14
3.1.2 Robert Baden-Powell	17
3.2 Historie českého skautingu.....	18
3.2.1 Antonín Benjamín Svojsík	18
3.2.2 Historický vývoj českého skautingu	19
3.3 Junák – český skaut, z. s.	23
3.3.1 Poslání, metody a principy skautingu	24
3.3.2 Skauting pro všechny	26
PRAKTICKÁ ČÁST	32
4 Popis výzkumu.....	32
4.1 Výzkumný problém	32
4.2 Cíl výzkumu	32
4.3 Použité metody	33

5	Kazuistika	34
5.1	Rodinná anamnéza.....	34
5.2	Osobní anamnéza.....	34
5.3	Předškolní anamnéza	35
5.4	Školní anamnéza.....	35
6	Integrace do skautského oddílu.....	38
6.1	Oddíl	38
6.2	Vedoucí a program oddílu	38
6.3	Ostatní členky oddílu.....	40
7	Vyhodnocení naplnění cílů praktické části	43
8	Diskuze	45
9	Závěr	46
	Seznam použitých zdrojů	48

TEORETICKÁ ČÁST

1 Úvod

Tématem mé bakalářské práce je integrace dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami v neziskové organizaci Junák – český skaut, z. s. Toto téma jsem si vybrala, protože již od útlého věku jsem členem této organizace, prošla jsem všemi členskými kategoriemi a nyní již pátým rokem vedu oddíl skautek. V pozici vedoucího jsem se sama setkala s několika dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, které byly integrovány do skautských oddílů.

Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v Junáku – českém skautu, z. s., je již řadu let jedním z cílů této dětské organizace. Sama organizace sice tento cíl podporuje a teoreticky zajišťuje, přesto je jeho realizace, tj. začlenění konkrétního dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do konkrétního oddílu, především záležitostí a úkolem vedoucích příslušného oddílu, kteří samotnou integraci realizují.

Moje bakalářská práce je členěna do dvou částí – teoretické a praktické. Obě části jsou rozděleny do kapitol. V teoretické části jsem se věnovala popisu jednotlivých pojmů, ať se již jednalo o pojmy ze speciální pedagogiky, nebo z prostředí skautské organizace. V úvodní kapitole jsem se zaměřila na triádu autismu, na klasifikaci poruch autistického spektra a především na Aspergerův syndrom, u nějž jsem popsala historický vývoj a charakteristické projevy.

V další kapitole jsem popsala historii světového i českého skautingu. Věnovala jsem se zde též charakteristice poslání, metodám a principům skautingu, což bylo nezbytné pro pochopení fungování této neziskové organizace pro děti a mládež. Tuto kapitolu jsem zakončila podkapitolou o odboru Skauting pro všechny, který se přímo zabývá integrací dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v neziskové organizaci Junák – český skaut, z. s.

V praktické části bakalářské práce jsem se věnovala kazuistice konkrétní dívky s Aspergerovým syndromem. V úvodní kapitole praktické části jsem popsala samotný výzkum a stanovila si cíle výzkumu. V navazující kapitole jsem se již věnovala dívčině kazuistice se zaměřením na osobní, rodinnou a školní anamnézu.

Následující kapitolu jsem věnovala popisu samotné integrace dívky do oddílu. Věnovala jsem se popisu toho, jak integrace probíhala, jak ji vnímaly vedoucí oddílu a jak členky oddílu. Také jsem popsala, jak integrace dívky se speciálními vzdělávacími potřebami ovlivnila program a celkový chod oddílu.

V předposlední kapitole jsem se zaměřila na zhodnocení prováděného výzkumu – vyhodnotila jsem, jak byly splněny cíle, které jsem si stanovila.

Poslední kapitola je věnována diskuzi, ve které se zamýšlím nad inkluzí a integrací dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v neziskové organizaci Junák – český skaut, z. s.

2 Poruchy autistického spektra

Poruchy autistického spektra, zkráceně PAS nebo autismus, je širší pojem, který obsahuje více typů poruch, ať již lehčích, nebo těžších. U všech typů lze najít společné znaky a projevy. Autismus je považován za pervazivní vývojovou poruchu. Jedná se např. o Aspergerův syndrom, Rettův syndrom či dětský autismus. Jedná se o vrozené a celoživotní postižení.

„Pervazivní vývojové poruchy se řadí mezi závažné poruchy dětského mentálního vývoje. Slovo pervazivní znamená vše pronikající a vyjadřuje fakt, že vývoj dítěte je narušen do hloubky v mnoha směrech. V důsledku vrozeného postižení mozkových funkcí, které dítěti umožňují komunikaci, sociální interakci, fantazii a kreativitu, dochází k tomu, že dítě nedokáže vyhodnocovat informace stejným způsobem jako děti stejné mentální úrovně. Vnímá a prožívá odlišným způsobem, a tudíž se i jinak chová.“ (Čadilová, Jůn, Thorová a kol., 2007, s. 12)

2.1 Triáda autismu

Porucha autistického spektra narušuje celou osobnost postiženého jedince a její projevy se během vývoje a života jedince mění. Tyto problémy a projevy se dělí do tří oblastí nazývaných triádou postižení. Vítková (2004) triádu charakterizuje jako:

1. Neschopnost vzájemné společenské interakce: špatná adaptace na prostředí, ve kterém dítě žije.
2. Neschopnost komunikace: komunikace je silně narušena, dítě většinou nemluví, jestliže je řeč rozvinuta, neplní komunikační funkci. Chybí přátelské emoční reakce a oční kontakt.
3. Omezený, stereotypně se opakující repertoár zájmů a aktivit: problémem je zejména to, že dítě nesnáší změny a mívá sklon k manipulaci s neobvyklými předměty a k vykonávání opakujících se činností.

2.2 Klasifikace PAS

V České republice se používá klasifikace PAS podle světového klasifikačního systému MKN-10. Mezi pervazivní vývojové poruchy se řadí:

Dětský autismus

U této diagnózy se problémy projeví ve všech třech oblastech triády – v sociální interakci, komunikaci i představivosti. „*Děti trvají na vykonávání neobvyklých rituálů, obtížně se přizpůsobují novým situacím, mají odpor ke změně prostředí, vykonávají s oblibou stereotypní pohyby, bývají zaujaté mechanickými a jednotvárnými pohyby předmětů.*“ (Zvolský, 1996)

Atypický autismus

Při atypickém autismu se dá mluvit o lehčím narušení. Jelínková (2008) říká, že stanovení této diagnózy je možné, když se příznaky neprojeví ve všech oblastech triády, nebo pokud se příznaky projeví později, než je obvyklé.

Rettův syndrom

Jedná se o geneticky podmíněný syndrom postihující pouze dívky. Hrdlička, Komárek (2004) uvádějí, že syndrom často doprovází těžká mentální retardace, epilepsie a později i skolióza.

Jiná dezintegrační porucha v dětství

Jiný název je Hellerův syndrom či infantilní demence. Do dvou let se dítě vyvíjí normálně, pak však přijde regrese a dojde ke ztrátě doposud získaných dovedností. Jedná se o velmi vzácnou poruchu. Typická je těžká mentální retardace. (Hrdlička, Komárek, 2004)

Jiné pervazivní vývojové poruchy

Podle Thorové (2012) se jedná o děti, u kterých jsou diagnostická kritéria nedostatečná, a nelze jim tudíž přidělit konkrétní diagnózu. Můžeme říci, že to jsou děti s autistickými rysy v chování. Do této skupiny patří i děti s poruchami představivosti, které nejsou schopné rozlišit fantazii a realitu.

Hyperaktivní porucha s mentální retardací a stereotypními pohyby

Hrdlička, Komárek (2004) říkají, že se jedná o poruchu, při níž se současně vyskytují těžká motorická hyperaktivita, mentální retardace s IQ méně než 50, stereotypní pohyby a dokonce i sebepoškozování. Hyperaktivita je v dospělosti nahrazena hypoaktivitou. Oblast sociální interakce není nijak narušena, což je podstatný rozdíl oproti dalším typům PAS.

2.3 Aspergerův syndrom

Jelínková (2008) popisuje osoby s Aspergerovým syndromem jako lidi s normálním až vysokým IQ. Tito jedinci mají úzký okruh zájmů, o kterých dokážou velmi dlouho a podrobně mluvit, navíc mnohdy znají veškeré podrobnosti ze svých oblíbených oborů. Velmi často jsou sociálně izolovaní, protože nedokážou běžně komunikovat, a setkávají se proto s nepochopením okolního světa. Častěji se tento syndrom vyskytuje u chlapců.

2.3.1 Historie

Jako první popsal Aspergerův syndrom roku 1944 rakouský lékař Hans Asperger. Popsal opakující se vzorce chování a specifické soubory chování u svých pacientů. Všiml si, že hoši se nedokážou vcítit do ostatních lidí a běžných situací, neumějí navazovat a udržovat přátelské vztahy, jejich konverzace je jednostranná a nevyžadující odezvu, mají nemotorné pohyby a své záliby velmi silně prožívají. Vše shrnul ve svém spisu, tomu se však nedostalo větší pozornosti. (Attwood, 2005)

Teprve v 90. letech 20. století byly jeho pozorování a výzkum oceněny, a to díky Lorně Wing. Lorna Wing jako první užila označení Aspergerův syndrom pro děti, jež mají na jednu stranu velké problémy s navázáním vztahů s vrstevníky a s komunikací, na druhou stranu však nesplňují kritéria autismu, protože se u nich rozvinula řeč, a to na vysoké úrovni, a mají zájem o sociální kontakt. To odpovídá popisu doktora Aspergera. (Attwood, 2005)

Lorna Wing popsala příznaky Aspergerova syndromu následujícím způsobem:

- *„nedostatek empatie*
- *jednoduchá, nepřiléhavá a jednostranná interakce*
- *omezená, případně neexistující schopnost navazovat a udržet přátelství*
- *pedantsky přesná, jednotvárná řeč*
- *hluboký zájem o specifický jev či předměty*
- *nemotornost, nepřírozené pozice“* (Wing, 1983, in Attwood, 2005, s. 21)

2.3.2 Charakteristické projevy

Charakteristickými projevy Aspergerova syndromu jsou porucha sociální interakce, porucha komunikace, vyhraněné zájmy, dodržování stereotypů, pohybová neobratnost, citlivost smyslů.

Porucha komunikace

Vývoj řeči může, ale nemusí být opožděn, obvykle dítě již ve věku pěti let mluví zcela plynule. Řeč dětí s Aspergerovým syndromem je často nápodobou řeči dospělých – mechanicky kopírují, co slyší. Trvají na přesných formulacích, dodržují rituály ve vyjadřování, nejeví zájem o reakci komunikačního partnera. Mnohdy nedokážou interpretovat neverbální složku řeči, a tak ironicky řečené věty berou doslova, což může mít za následek nevhodné chování. Rovněž pravdomluvnost a nevhodné poznámky patří k narušení schopnosti komunikace při Aspergerově syndromu. (Thorová, 2012)

Slovní zásoba dětí bývá velká a má encyklopedický charakter – děti užívají odborné termíny a definice. Ale také mnohdy neumějí vysvětlit význam jednotlivých slov či tato slova správně užívat. Kromě toho může jejich řečový projev obsahovat monotónní přednes, pomalé či rychlé tempo řeči nebo nezvyklou intonaci. (Thorová, 2012)

Porucha sociální interakce

Tak jako u jiných forem autismu i u Aspergerova syndromu mají děti problém v oblasti navazování vztahů s vrstevníky. Nejsou ovšem tak výrazné. Děti s Aspergerovým syndromem jsou většinou zahleděné do sebe, nerozumí společenskému chování a potřebám jiných, a v důsledku toho jen obtížně navazují sociální vztahy. Na ostatní děti působí mnohdy povrchně a ony ztrácejí zájem o navazování vztahů. K izolovanosti navíc přispívá i to, že děti s Aspergerovým syndromem často nechápou pravidla her a nechtějí se jimi řídit. (Thorová, 2012)

Vyhraněné zájmy

Tyto děti mají velmi úzký okruh zájmů, a cokoliv se nachází mimo něj, je pro ně nepodstatné a nezajímavé. Uvádí se, že se často zajímají o vlaky, vesmír, auta, mapy, vědu a elektroniku. Dokážou zjistit a přesně si zapamatovat velké množství informací týkajících se objektu jejich zájmu. (Thorová, 2012)

„Děti s tímto syndromem prožívají vnitřní puzení věnovat zvolenému zájmu každičkou volnou chvíli. Dokáží se vypracovat k neuvěřitelně podrobným znalostem. Aktivně si vyhledávají informace o objektu svého zájmu.“ (Attwood, 2005, s. 88)

Tento zájem často velmi závažně ovlivňuje i jejich komunikaci s ostatními. Mnohdy také hromadí předměty, které souvisejí s jejich zájmy. (Attwood, 2005)

Dodržování stereotypů

Typické pro děti s Aspergerovým syndromem je nejen dodržování rituálů, ale i jejich vyžadování od okolí. Stereotypy se mohou týkat řeči i činností. Děti s Aspergerovým syndromem neumějí reagovat na změny, ty v nich vyvolávají stres. Opakující se rituály jsou pro ně důležité, protože jim napomáhají zmírnit stres a předvídat sled činností, navíc dávají věcem i událostem řád. (Thorová, 2012)

Důležitost rituálů pro děti s Aspergerovým syndromem zdůrazňuje i Attwood (2005), který říká, že jim stereotypní chování v případě velkých změn v životě napomáhá se s těmito změnami vyrovnat.

Pohybová neobratnost

Děti s Aspergerovým syndromem bývají neobratné. Attwood (2005) konstatuje, že problémy při pohybu jsou nejvíce vidět ve volném prostoru a při chůzi či běhu. Pohyby jsou těžkopádné, pomalé či křečovitě. Nápadná je i značná nekoordinovanost končetin, nerovnováha. Obtížnými činnostmi je pro ně i hra s míčem a činnosti vyžadující jemnou motoriku, jako je např. zavazování bot. Také jejich písmo bývá velmi často nečitelné. (Attwood, 2005)

Citlivost smyslů

Někdy bývá jeden či více smyslů nepřírozeně citlivý. Velmi často bývají děti s Aspergerovým syndromem nepřírozeně citlivé na doteky či zvuky, v některých případech i na barvy, sílu světla, vůně či chutě. U některých se naopak může objevit nízká citlivost na změny teploty či bolestivé podněty. Někdy tato přecitlivělost zmizí, jindy je přítomna po celý život. (Attwood, 2005)

3 Skauting

3.1 Historie světového skautingu

V následujícím textu je čtenáři předložen stručný souhrnný přehled historického vývoje světového skautingu. Představíme si jednotlivé osobnosti, pedagogy, filozofy a pedagogická hnutí, jež se zasadili o jeho vznik, to, co samotnému vzniku předcházelo, a kým byly položeny základy světového skautingu.

První výraznější zmínky o všestranné výchově mládeže je možné nalézt v historii již v antice. Z tohoto období ideu všestranné výchovy později převzala renesance, v níž působila celá řada významných osobností zabývajících se touto myšlenkou. Pozornost se soustředila zejména na výchovu zohledňující individualitu jedince a zároveň přirozeně formující jeho osobnost žádoucím směrem, zatímco se jedinec cílevědomě věnuje nějaké organizované činnosti. Začaly se také organizovat pobyty v přírodě, při kterých děti a mládež využívaly získané zkušenosti. Mezi nejvýznamnější osobnosti světové pedagogiky starších období (nejen renesance) se řadí J. A. Komenský, F. Rabelais, J. J. Rousseau, J. B. Basedow, J. Locke, J. H. Pestalozzi, L. N. Tolstoj, John Ruskin nebo E. Key. (Hanzík, 1990)

V druhé polovině 19. století začaly být na území Velké Británie a USA zakládány chlapecké spolky a kluby s různorodou náplní zájmových činností od loveckých, technických až po sportovní kroužky. Koncem 19. století bychom mohli v anglosaských zemích napočítat více než 1 000 takovýchto spolků. Tehdejší „Brigády hochů“, což byl spolek zaměřený na vojenské činnosti, měl v té době více než 150 000 členů. Americký filozof H. D. Thoreau založil spolek zaměřený na novodobé poustevnictví, ale za opravdového zakladatele světového skautingu je považován až E. T. Seton, který jako první v Kanadě a USA prosazoval výchovu v přírodě. (Hanzík, 1990) Podrobněji se jeho osobě a působení budeme věnovat v následující podkapitole.

Dalšími osobnostmi, které významným způsobem přispěly k položení základů světového skautingu, byli například spisovatelé Karel May, Rudyard Kipling, Jules Verne, Jack London a další.

3.1.1 Ernest Thompson Seton

E. T. Seton, celým jménem Ernest Evan Thompson Seton, se narodil 14. 8. 1860. V životě běžně používal spíš kombinaci příjmení svých prarodičů Seton-Thompson. Měl skotské kořeny. Jeho rodina při potlačení vzpoury Stuartovců v roce 1745 přišla o veškerý svůj majetek. Jeden ze Setonových pradědečků se pyšnil šlechtickým titulem lorda, zatímco ten druhý jakožto ukrývající se povstalec musel přijmout místo svého původního jména Cameron nové jméno Thompson. (Seton, 2005)

Setonovi se v roce 1866 kvůli špatné finanční situaci přestěhovali do Kanady, do státu Ontario. Měli celkem 13 dětí a pro rodiče pochopitelně nebylo jednoduché tak velkou rodinu nasytit. Kanadská krajina ontarijských lesů v Setonovi probudila lásku k přírodě a zálesáctví. Vzhledem k tomu, že zde měl příležitost, naučil se rybařit, střílet a používat sekeru. Neméně uchvacující pro něj bylo pozorovat divokou zvěř, zejména ptáky. Svůj volný čas takto trávil téměř čtyři roky, dokud se v roce 1870 celá rodina kvůli vyšším výdělkům nepřestěhovala do města Toronto. Jako farmáři se totiž nebyli schopni nadále uživit. Razantní změna prostředí byla pro Setona, který miloval dlouhé procházky po lesích a pozorování přírody, doslova katastrofou. Navštěvoval školu v chudinské čtvrti města, kde jej od samého začátku docházky děti šikanovaly kvůli jeho šilhavosti způsobené úrazem, který se mu stal, když mu byly čtyři roky. Ve svých knihách na toto období Seton často vzpomíná a zmiňuje časté rvačky a bitky včetně toho, jak pro něj bylo užitečné umět zacházet s nožem (Seton, 2005). Přestože školu nenavštěvoval s radostí, brzy se projeví jeho vůdčí vlastnosti a schopnosti a v kolektivu se nakonec prosadil. (Pecha, 2007)

Na budoucí Setonův život měla zásadní vliv nejen láska k přírodě a zálesáckému způsobu života, ale také bigotní náboženský způsob života jeho matky. V několika svých knihách se Seton zabývá kritikou fanatismu, kdy rodiče nutí své děti k pravidelnému a každodennímu dodržování náboženských rituálů. Zásadně také nesouhlasí s myšlenkou, že lidé jsou hříšníky proto, že uspokojují své přirozené pudy. Jeho osobní zkušenosti z dětství jej v dospělosti vedly k formulaci odlišných pravidel chování, než jsou striktní příkazy, zákazy a další nevhodné výchovné metody. Stále více cítil potřebu přirozených výchovných metod a přimknutí se k přírodě. (Seton, 1922)

Vzhledem k tomu, že disponoval širokými znalostmi o přírodě a byl fascinován indiánským způsobem života, rozhodl se založit vlastní spolek, hnutí tzv. zálesáckých Indiánů, v angličtině Woodcraft Indians. Ve spolku se chlapci učili životu v přírodě, pozorování, tá-

bornictví a samostatnosti. Woodcraft, neboli „lesní moudrost“, a jeho obsah jsou popsány v řadě Setonových knih. K těm nejpoblárnějším patří *Rolf zálesák* a *Dva divoši*.

Činnost woodcrafterů se řídila celkem devíti zásadami:

- rekreace – pobyt v přírodě vede k uzdravení člověka,
- táborový život – prostý život omezený na skutečné potřeby a pobyt v přírodě jsou záchranou těla i duše,
- samospráva – podílení se na rozhodování o činnosti skupiny,
- kouzlo táborového ohně – posezení kolem ohně spojuje účastníky trvalým přátelstvím,
- výchovné prostředky v duchu lesní moudrosti – plnění úkolů rozvíjí dobré vlastnosti (sílu, mrštnost, důvtip a další), účastník si sám vybírá zkoušky podle toho, které mu nejvíce vyhovují,
- pocty podle stanovených měřítek – ve zkouškách nejde o poražení ostatních, ale o sebezlepšení,
- osobní vyznamenání za osobní výkony – vyznamenání není odměnou, ale uznáním rozšířených znalostí,
- ideální vzor – čistý, mužný a statečný vzor je inspirací pro vlastní činnost,
- malebnost ve všem – rozvíjí osobnost a citové vnímání. (Seton, 2005)

Nechybělo ani stanovení cílů Woodcraftu. Cílem Woodcraftu je výchova člověka, který se řídí následujícími pravidly:

- pečuje o sebe a je zodpovědný za své zdraví a tělesnou zdatnost,
- všestranně a celoživotně se rozvíjí,
- má pevné morální zásady a hledá pravdu,
- žije v lásce a slouží svému okolí,

přičemž je nutné, aby vše výše uvedené probíhalo v těsném sepětí s přírodou. Cílem všech těchto zásad je tedy zdravý životní styl, v němž vztah člověka k přírodě hraje naprosto zásad-

ní roli, a také morální nezkaženost, vedoucí k přátelskému vztahu mezi jednotlivými členy skupiny stejně jako k celé společnosti.

V zemích střední Evropy vzniklo v té době hned několik woodcraftových organizací, z nichž nejoblíbenější byla Liga lesní moudrosti, která funguje dodnes.

Počátkem 20. století se Seton angažoval i ve skautingu, který ale kvůli osobním a ideovým sporům musel v roce 1915 opustit. Věřil ale, že ideologie Woodcraftu je silnější než síla skautingu. Nutno podotknout, že E. T. Seton do myšlenky skautingu vnesl poetičnost a vyzdvižení lásky k přírodě. V celosvětovém měřítku je jeho známějším kolegou R. Baden-Powell, ale v českých podmínkách se Seton těší poměrně velké popularitě, což je pravděpodobně způsobeno tím, že zakladatel českého skautingu se nechal inspirovat zejména Setonem a jeho myšlenkami. (Seton, 2005)

Svojsík, zakladatel českého Junáka, kterému se podrobněji budeme věnovat v následujících kapitolách, o Setonových povídkách hovořil jako o vítané četbě pro české junáky, ze které mohou čerpat vzory a poučení pro vlastní pozorování přírody, a díky tomu v sobě nechat probudit lásku k přírodě a ke všemu živému stejně jako k pozorování samotnému.

3.1.2 Robert Baden-Powell

Sir Robert Baden-Powell se narodil 22. 2. 1857 v Londýně do velké rodiny oxfordského profesora Harryho Baden-Powella a jeho ženy Grace. Vyrůstal jen se svými šesti bratry a matkou, protože otec zemřel již během jeho raného dětství.

Po dokončení školy se stal členem britské armády a právě jeho vojenská kariéra byla důležitá pro vznik skautingu. Jako generál výzvědné služby Robert Baden-Powell během válečných výprav po jižní Africe, Indii a Afghánistánu využíval své tábornické zkušenosti a velel pátračské skupince přibližně patnáctiletých mladíků. Odtud také pochází pojem „scout“, což v českém překladu znamená „zvěd“, „pátrač“ nebo „stopař“. Výchovu kvalifikovaných mladých vojenských zvěďů („skautů“) zavedl již v době svého působení v Indii, kdy ve svých chovancích podporoval odvahu, fyzickou odolnost, vynalézavost, soběstačnost a vytrvalost. Napsal pro ně také příručku *Aids to Scouting*. V době obléhání Mafekingu v jižní Africe během války mezi Brity a Búry se chlapci-zvědi se skautskou výchovou velmi osvědčili. A právě během této války si Baden-Powell uvědomil nárůst pocitu zodpovědnosti chlapců, což bylo způsobeno především důvěrou, kterou v chlapce vkládali dospělí. Po návratu do Anglie Baden-Powell zjistil, že jeho příručku pro vojenské zvědy využívají chlapci jako inspiraci

ke hrám. Nebyl z toho nadšený, neboť podle jeho názoru měli chlapani směřovat k životu v míru. (Šantora, 2012)

Ale protože tehdejší zájem chlapců o skauting byl enormní, rozhodl se Baden-Powell v roce 1907 uspořádat se skupinou dvaceti hochů první zkušební skautský tábor na ostrově Brownsea. Vzhledem k jeho úspěšnosti následně v roce 1908 vydal knihu s názvem *Scouting for Boys*, která byla upravenou verzí příručky pro zvédy. Zavedl soustavu odborných zkoušek, jednotné kroje i odznak rytířské lilie jakožto symbolu mravní čistoty. Formuloval také základní pilíře skautingu, kterými v jeho pojetí byly kázeň, pořádek, bratrství, organizace a povinnost každý den vykonat dobrý skutek. (Šantora, 2012)

Baden-Powellova sestra Agnes Baden-Powell založila roku 1910 organizaci pro dívky-skautky pojmenovanou Girl Guides. V průběhu prvního roku existence tohoto hnutí se do jeho řad přihlásilo 8 000 dívek. Skauting zažíval světový boom, a tak kromě již existující kategorie skautů a skautek (11 až 15 let) vznikla v roce 1914 kategorie vlčat a světlušek (pro děti ve věku od 6 do 10 let) a v roce 1917 byl koncipován program i pro starší skauty a skautky nad 15 let, tedy vyjádřeno anglickými pojmy pro rovery a rangers. Baden-Powellova žena Olave se v roce 1918 stala světovou náčelnicí skautek. Roku 1920 pak bylo v Londýně uspořádáno první celosvětové skautské jamboree neboli slavnostní setkání všech skautů. Zúčastnili se ho skauti ze 34 zemí světa a Baden-Powella zde zvolili světovým náčelníkem. (Šantora, 2012)

Hlavním cílem Baden-Powella bylo dokázat, že tehdejší mládež je schopna efektivnější komunikace než dospělí lidé. Baden-Powell zemřel během druhé světové války v lednu 1941 a tři miliony skautů na celém světě převzaly jeho poselství: „*Pro vás mladé život začíná. Noste vždy pochodeň lásky a bratrství, kterou jsem rozžal. Bůh vám žehnej.*“ (Hanzík, 1990)

3.2 Historie českého skautingu

V textu níže si blíže představíme osobu Antonína Benjamína Svojsíka, jeho pedagogickou činnost a následný život, dále vznik a vývoj českého skautského hnutí včetně překážek, které muselo v průběhu času překonat, aby došlo do podoby, jak je známe dnes.

3.2.1 Antonín Benjamín Svojsík

Antonín Benjamín Svojsík se narodil 5. 9. 1876 v Praze Antonínu Svojsíkovi a jeho ženě Ludmile. Měl celkem tři bratry a po otcově smrti žil jen s nimi a s matkou. Již od mládí chtěl být učitelem, což se mu nakonec splnilo, a on se stal učitelem tělocviku. (Šantora, 2012)

Výrazně se zapsal do dějin českého skautingu a to jako jeho hlavní zakladatel a propagátor. Roku 1911 navštívil skautský tábor nedaleko Londýna s jasným cílem inspirovat se k vytvoření obdobné organizace v českých zemích. Po návratu domů dospěl k rozhodnutí propagovat tento styl mimoškolní výchovy v našich podmínkách, načež záhy došel ke zjištění, že skauting úspěšně funguje i ve střední Evropě. Skauting české chlapce doslova ohromil. Svojsík koncipoval jedinečné spojení Setonova Woodcraftu a Baden-Powellova skautingu s využitím dobově oblíbené sokolské výchovy. V tomto období se také poprvé objevuje označení „junák“ jakožto český ekvivalent anglického slova „scout“, překlad byl navržen Svojsíkovým přítelem Františkem Bílým. Roku 1912 Svojsík sepsal brožuru *Český skaut*, která položila základy pro následující bibli českého skautingu, knihu *Základy junáctví*. První skautský tábor v Čechách byl zorganizován v červenci roku 1912 s jasným cílem, a to prověřit české junáky, což se povedlo. V září roku 1912 vznikl junácký odbor při Svazu spolků. První čeští skauti díky členství v této organizaci získali právní ochranu. Již tentýž rok se řady českých skautů rozšířily o vodní skauty, které založil Josef Rössler-Ořovský. (Šantora, 2012)

3.2.2 Historický vývoj českého skautingu

Český skauting už od svých počátků nebyl jednotný. Kromě Svojsíka v něm působilo hned několik dalších osobností, které v českých podmínkách uváděly skautské myšlenky v život a jejichž úsilí vyústilo ve vznik několika samostatných skautských organizací. Jednalo se zejména o dva další důležité spolky podobného charakteru: o Psohlavce a Děti Živěny, jež byly vedeny svými zakladateli PhDr. Janem Hořejším a Milošem Seifertem. I přesto je za zakladatele českého skautingu považován Svojsík, k jehož odkazu se hlásí všechny soudobé české skautské organizace. (Šantora, 2012)

V průběhu léta 1913 se skautských táborů účastnilo již patnáct junáckých skupin. V roce 1914 se junácký odbor pod názvem Junák – český skaut stal samostatnou dětskou organizací s vlastními stanovami. Jeho vrchním vůdcem byl jmenován Antonín Benjamín Svojsík, starostou se stal MUDr. Čeněk Klika. Svojsíkův důraz na lásku k vlasti, národu a domovině vzbuzoval mezi rakouskými úředníky jistou míru podezřívavosti až nevráživosti. V průběhu první světové války začal Junák – český skaut vydávat vlastní časopis *Junák*. První světová válka rozvoj organizace prudce zabrzдила, ale i přesto skauti v letních měsících i během války jezdili na své tábory. Někteří ze starších skautů dokonce vstoupili do armády a bojovali zejména v cizineckých legiích. (Hanzík, 1990)

Rovněž dívčí skauting se těšil značné popularitě. Jména jako Emilie Milčicová, Bronislava Herbenová, Anna Berkovcová, Popelka Biliánová nebo Vlasta Koseová jsou pro jeho historii stěžejní. Popelka Biliánová se jako první pokusila o zavedení skautské výchovy pro dívky. Na veřejnosti se skautky jakožto členky spolku Junák poprvé představily dne 24. května 1915. (Šantora, 2012)

V průběhu první světové války skauti navázali spolupráci s Červeným křížem, v rámci něhož pečovali o raněné a věnovali se charitě. Starší skautky sloužily na úřednických pozicích nebo jako telefonistky či tlumočnice. Válka podnítila vznik skautských oddílů i v ostatních zemích střední Evropy. Nejvýrazněji se čeští skauti zapsali do historie v době vzniku Československé republiky, kdy fungovali jako kurýři – na starost totiž měli doručování důležitých zpráv mezi jednotlivými členy Národního výboru a státními úřady. Iniciace této činnosti přišla ze strany tehdejšího starosty Junáka Josefa Rösslera-Ořovského. Činnost skautské pošty byla zastavena 25. 11. 1918. Zajímavostí je, že skautské poštovní známky byly nejen prvními známkami Československa, ale jednalo se také o první skautské známky na celém světě. Dále měli skauti na starost ostrahu důležitých objektů, například pražské radnice. Velmi se osvědčili i ve službách nově vzniklého svobodného státu. (Šantora, 2012)

Konec první světové války pochopitelně přinesl obrovskou úlevu nejen skautům, ale celému českému národu. I přes skromnou startovní pozici Svojsíkova skautského hnutí při zrodu Československé republiky předvedli junáci díky svému nasazení a obětavosti v převratné době svou vnitřní sílu, jež se stala příslibem toho, že se skautské hnutí v nových poměrech bude aktivně účastnit veřejného života a nebude stát na jeho okraji. (Šantora, 2012)

Dvacátá léta 20. století se pro skauty nesla ve znamení tříštění organizace do několika dalších, kterými byly organizace „rudého, proletářského skautingu“, Děti Živěny, Skauti volnosti, Psohlavci, Liga lesní moudrosti a několik dalších. Jednotlivé odnože se přikláněly buď k odkazu Setona, nebo Baden-Powella, popř. k jiným ideám. Antonín Benjamín Svojsík zorganizoval spojení všech výše uvedených organizací do jednotného Svazu junáků – skautů a skautek Republiky československé. Svaz se sice musel potýkat s mnoha problémy, avšak nadále pokračoval ve svých aktivitách. (Šantora, 2012)

Třicátá léta 20. století se nesla ve znamení intenzivní propagace hnutí díky tehdy realizovanému táboru slovanských skautů v Praze. Jednalo se o setkání cca patnácti tisíc skautek a skautů z Čech, Lotyšska, Litvy, Polska, Jugoslávie, Rumunska, Velké Británie, Francie a dalších zemí v Praze v roce 1931. Mladí skauti na pražském hradě pozdravili prezidenta

republiky Tomáše Garrigua Masaryka, který se zcela ztotožňoval s jejich programem. Další obdobné setkání se uskutečnilo o čtyři roky později v Polsku. Vzhledem k tomu, že následně vypukla druhá světová válka, další setkání již neproběhla. Na sklonku třicátých let měl český Junák cca 65 000 členů, a nejen proto je toto období mezi skauty nazýváno zlatým věkem českého skautingu. Dne 17. 9. 1938 zasáhla české skautské hnutí smutná zpráva o smrti Antonína Benjamína Svojsíka. (Šantora, 2012)

V roce 1939 se jednotlivé odnože českého skautského hnutí spojily v novou organizaci nazvanou Junák – ústředí skautské výchovy. Mezi významné osobnosti této doby patřili např. Vlasta Koseová, Václav Vlček, Rudolf Plajner nebo Bohuslav Řehák.

V průběhu druhé světové války působil Junák velmi omezeně, a to výhradně na území Protektorátu Čechy a Morava. Dne 11. 7. 1940 bylo hnutí Junák zcela rozpuštěno a jeho majetek byl kompletně zkonfiskován. Gestapo téhož roku rozehnalo i několik skautských táborů se zdůvodněním, že se na nich provádí cvičení branné výchovy mládeže zaměřené proti německé říši. Skauti, kteří byli ve státní službě, byli zatčeni a odvezeni do koncentračních táborů, kde na ně čekalo mučení, popřípadě popravy. Některým skautům se podařilo emigrovat do politicky neutrálních států, případně později do Anglie. V bezpečnějších zemích se mnozí snažili pokračovat v podpoře skautských aktivit. Někteří členové fungovali na domácím území ilegálně, mnozí skauti byli rovněž zapojeni do odboje. Mnozí členové Junáka se ale bohužel svobody nedožili. Byl mezi nimi například Jan Kubiš, aktivní účastník atentátu na říšského protektora Reinharda Heidricha. Na konci druhé světové války byli za svou aktivitu v odboji popraveni ostravští skauti Pach, Čermák, Klein, Němec a Rotter. Jejich památku a zásluhy si skauti každoročně připomínají výstupem na horský hřeben Ivančena. Po skončení války bylo skautům uděleno jakožto ocenění statečnosti projevené v junácké službě vlasti celkem 650 záslužných junáckých křížů. (Šantora, 2012)

Prohra nacistického Německa a jeho spojenců umožnila novou epochu rozvoje skautského hnutí. Pár měsíců po konci války bylo členem Junáka již cca čtvrt milionu dětí i dospělých. Radost ze svobody však bohužel záhy vystřídala krize související s politickou situací. I přes finanční problémy organizace se v roce 1948 ještě uskutečnilo několik táborů, komunistické vlivy však již začaly působit. Únorové události roku 1948 měly za důsledek odstranění tehdejšího skautského vedení. Roku 1950 byl Junák rozpuštěn. Druhého poválečného jamboree, uspořádaného téhož roku v Rakousku, se již čeští skauti nemohli zúčastnit. Výchova dětí byla předána do rukou pionýrským oddílům, které podporoval Sovětský svaz a Komunistická

strana Československa. Proti tehdejším skautským vedoucím byla vedena potlačovací kampaň, skauting byl označen jako hlavní nepřítel pokrokové mládeže státu. Junák tak čekalo dlouhodobé nucené přerušování jeho činnosti – organizaci bylo možné obnovit až roku 1968. (Hanzík, 1990)

Ačkoliv byl skauting u nás zakázán, prvky skautingu a junácké výchovy se nadále objevovaly v osnovách turistických kroužků, pionýrských organizací i dalších spolků pracujících s dětmi a mládeží. Koncem března 1968, tedy téměř po dvaceti letech odmlky, Junák opět obnovil svoji činnost. Jeho členové se dychtivě zapojili a vzápětí se opět konaly letní tábory a rychle přibývaly další oddíly i klubovny. Skautské hnutí bylo opět na vzestupu. (Hanzík, 1990)

V prosinci téhož roku byl právně ustaven Československý Junák. K Junáku se jako tzv. kolektivní člen s částečným zachováním samosprávy připojil Svaz Junáků-zálesáků, jehož řady čítaly na pět tisíc členů. (Hanzík, 1990)

Rok 1969 byl velmi bohatý na nejrůznější skautské události. Konaly se různé akce, jako například Georgiáda v Uhříněvsi, Zimní přechod Brd nebo Výstup na Ivančenu – tyto akce si čeští skauti každoročně aktivně připomínají. V mezidobí let 1968–1970 nebyl československý Junák členem žádného ze světových skautských hnutí, přesto se jeho členové zúčastnili mezinárodního jamboree v Dánsku. Pořádány byly nejen dětské tábory, ale také akce pro dospělé, tzv. lesní školy, na nichž účastníci získávali vzdělání pro pozice skautských vůdců a vůdkyň, tj. vedoucích oddílů. (Hanzík, 1990)

Dne 1. 10. 1969 byla zahájena akce s názvem Milion hodin republiky. V rámci této akce skauti po celé republice stavěli klubovny a hřiště, sbírali léčivé byliny a starý papír, pečovali o seniory a jiné opuštěné spoluobčany, ale také se aktivně fyzicky i finančně podíleli na výstavbě SOS vesničky v Doubí u Karlových Varů. I přes tyto aktivity byla tiskem iniciována kampaň proti skautingu a jeho vedoucím představitelům. Obrana byla velmi těžká. Skautské hnutí bylo nakonec donuceno připojit se k nové dětské organizaci pionýrského charakteru. Junák byl potřetí oficiálně zrušen v říjnu roku 1970. Některé oddíly pokračovaly ve své činnosti díky zastřešení nejrůznějšími organizacemi, jako byly například Československý červený kříž, Mladí požárníci nebo turistické oddíly mládeže. (Hanzík, 1990)

Veřejně prospěšná dobrovolná práce skautských vedoucích udržela kontinuitu činnosti skautského hnutí i v období nepříznivé politické situace. Skautský slib rozšiřovala celá řada

skautů působících v exilu. Tito čeští exiloví skauti žijící v Německu, Itálii, Holandsku, Švýcarsku nebo Velké Británii vydávali skautské časopisy a příručky, zakládali nové oddíly a pořádali letní tábory. Je paradoxem, že v období temna českého skautingu světový skauting dobýval další země, dokonce i ty rozvojové v Africe i Asii. Jamboree nadále pokračovala ve čtyřletých intervalech a roku 1980 čítaly řady celosvětového skautského hnutí na dvacet milionů členů a neustále přibývali další. (Hanzík, 1990)

Po sametové revoluci v roce 1989 se čeští skauti potřetí dočkali obnovy. Znovu zapracovali a zasadili se o znovuoživení činnosti skautské organizace. Koncem prosince 1989 byly schváleny nové stanovy Českého Junáka. Do čela republiky nastoupil nový prezident, skaut Václav Havel. V květnu 1990 se v Praze uskutečnil mimořádný sněm, na němž bylo zvoleno nové náčelnictvo a ústřední rada Junáka. Na pozici čestné předsedkyně Českého Junáka byla jmenována Olga Havlová. (Hanzík, 1990)

Federální Československý Junák měl opět příležitost pokračovat ve svých aktivitách a nadále předávat poselství o lidském bratrství a solidaritě. Český skauting dostal nelehký úkol vyrovnat se s opakovaným zákazem činnosti a rozpuštěním organizace. (Hanzík, 1990)

Ani v následujících letech skautské hnutí nezháleželo. Účastnilo se několika mezinárodních setkání, pořádaly se akce pro širokou veřejnost a plánovala se budoucnost organizace.

3.3 Junák – český skaut, z. s.¹

V této podkapitole si detailně přiblížíme organizaci Junák – český skaut, z. s., její současnou podobu, aktivity, myšlenky a jeden z jejích odborů.

Junák – český skaut, z. s., je dobrovolné, nezávislé a nepolitické občanské sdružení ve smyslu zákona č. 83/1990 Sb. Své členy sdružuje bez ohledu na jejich národnost, náboženské vyznání, politické přesvědčení, rasu či další rozdíly. Členy hnutí jsou zhruba z padesáti procent dívky a z padesáti procent chlapci. Základním symbolem českého Junáka je modrá lilie s hlavou chodského psa ve štítu na žlutém trojlístku.

Junák – český skaut, z. s., je členem světových organizací skautek World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS) a skautů World Organization of the Scout Movement (WOSM). Aktivně se hlásí k jejich metodám, poslání a principům. Zároveň je také členem organizace dospělých skautů International Scout and Guide Fellowship. Jeho hlavní poslání je definováno v souladu s metodami a principy, stanovenými zakladatelem světového

¹ Tj. zapsaný spolek.

skautského hnutí Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu A. B. Svojsíkem – podstatou je podpora rozvoje osobnosti dětí a mladých lidí, jejich mravních, sociálních, intelektuálních, fyzických i duchovních schopností tak, aby byli po celý život schopni plnit povinnosti vůči sobě samým, vůči svým bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství.

Jednotlivé ústřední orgány Junáka jsou definovány stanovami Junáka. Nejvyšším orgánem je valný sněm Junáka. Dalším vedoucím orgánem je náčelnictvo Junáka, v jehož čele stojí náčelní dívčího kmene a náčelník chlapeckého kmene. Výše zmiňované náčelnictvo má na starosti řízení organizace v období mezi jednotlivými sněmy, a to za podpory výkonné rady Junáka, v jejímž čele stojí starosta. Funguje také ústřední revizní komise Junáka, která má na starosti dohled nad veškerým hospodařením organizace, a rozhodčí a smírčí rada Junáka, která řeší spory uvnitř organizace. Skautská organizace je rozčleněna do čtrnácti skautských krajů, odpovídajících původním krajům České republiky po r. 1993. V každém kraji se pak nacházejí jednotlivá střediska, což jsou nejnižší organizační celky Junáka, v jejichž čele stojí středisková rada. Střediska pak sdružují jednotlivé oddíly. Může jít o oddíly věkově koedukované či o oddíly rozdělené podle pohlaví a věkových kategorií na oddíl benjamínků (4–6 let), vlčat a světlušek (6–10 let), skautů a skautek (11–15 let), roverů a rangers (15–23 let) nebo oldskautů (nad 23 let). Oddíly mohou být buď dívčí, chlapecké nebo koedukované. Jednotlivé oddíly se dále člení na družiny, které mohou mít od 5 do 25 členů.

3.3.1 Poslání, metody a principy skautingu

„Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobnosti mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností.“

(<http://strela.skauting.cz/files/letak-poslani-principy-a-metoda-skautingu-12-mb.pdf> [online]. 2017)

„Skauting je promyšleným systémem výchovy a sebevýchovy. Díky němu vyrůstají z dětí lidé, kteří se stávají pilíři občanské společnosti, jsou ochotní a schopní utvářet svět kolem sebe k lepšímu.“

(http://www.svornost.unas.cz/images/Charta_ceskeho_skautingu.pdf [online]. 2017)

Principy skautingu byly stanoveny již Baden-Powellem. Prvním z nich je povinnost k sobě – každý člověk je jedinečný, má svou hodnotu a cenu, posouvá se dál díky sebevzdělávání, ochotě učit se a pracovat na sobě a díky tomu, že si sám sebe váží. Druhým principem je povinnost k druhým. Skaut dbá o druhé a to, co dělá, nedělá jen pro sebe, ale i pro ostatní lidi, a buduje tak vztahy s druhými, které pak dále rozvíjí. Třetím principem je povinnost k Bohu.

To jsou hodnoty, které nelze vidět. Je to víra v něco více, v to, že v každém z nás existuje hodnota, kterou nám nikdy nikdo nemůže vzít. Při naplňování principů se postupuje od povinnosti k sobě přes povinnost k druhým až po povinnost k Bohu. Jedná se o celoživotní snahu neustále naplňovat tyto tři principy.

Skautská výchovná metoda má za úkol vést skauta a má mu pomoci k jeho osobnímu růstu a rozvíjení dobrých vlastností a povahy. Pomáhá mu tvořit životní hodnoty a rozšiřuje jeho dovednosti, schopnosti a vědomosti. Tvoří ji několik navzájem propojených prvků: skautský slib a zákon, učení se činností, družinový systém (práce ve skupině), symbolický rámeček, příroda, program osobního růstu a podpora dospělými. Když se jednotlivé prvky skautské metody propojí, docílíme maximálního seberozvoje a růstu skautů.

Zásadní roli pro současný skauting v České republice hraje Nový výchovný program Junáka. Jeho zadání definoval dokument X. valného sněmu Junáka – Charta českého skautingu na počátku 21. století. Ta definovala tři konkrétní cíle organizace, a to v následujícím znění:

„Chceme, aby Junák byl organizací s pevnými hodnotovými základy na straně jedné, a s moderními, přitažlivými formami a prostředky na straně druhé.

Chceme, aby rodiče vnímali Junáka jako kompetentní organizaci s jasným výchovným posláním, která jim nabízí pomoc při výchově jejich dětí a zábavným způsobem připravuje mladé lidi na smysluplné prosazení ve společnosti.

Chceme, aby děti viděly skauting jako místo, kde budou přijaty skupinou svých vrstevníků, kde najdou opravdové kamarády, a skauting se pro ně stal přitažlivým dobrodružstvím se špetkou tajemství a výlučnosti, do něhož se budou chtít zapojit i ho samy aktivně utvářet.“ (http://www.svornost.unas.cz/images/Charta_ceskeho_skautingu.pdf [online]. 2017)

Nově formulovaný junácký program se snaží, jak je zřejmé z výše uvedených cílů, přizpůsobit moderní době i dnešním dětem tak, aby pro ně byl atraktivní a aby byl efektivní, ale aby v něm přesto zůstaly zachovány tradiční skautské hodnoty a vize. Nový program tedy pochopitelně vychází z poslání, principů a skautské metody. Pružně reaguje na problémy, které vyvstaly v souvislosti s minulým programem, který pro mladé lidi nebyl dostatečně použitelný, jemuž chybělo jasné vytyčení výchovných cílů a který zároveň neposkytoval dostatek metodických materiálů vedoucím oddílů. Aktuální změny programu se týkají skautské metody, výchovných cílů a věkových kategorií. V roce 2014 byla zavedena věková kategorie předškoláků – benjamínků. Změny se dotkly také výchovných prostředků: byly připraveny inovo-

vané nástroje přizpůsobené výchovným i praktickým požadavkům dnešní doby (tzv. odborky a stezky), proběhla inovace každoročních závodů, které umožňují skautům rozšířit a porovnat své schopnosti a znalosti s ostatními skauty z republiky. Stejně tak proběhlo vylepšení systému metodické podpory v podobě vzdělávacích kurzů, seminářů, odborných příruček apod., což znamená podstatnou změnu ve vzdělávání dospělých.

Základní nástroj pro rozvoj osobnosti každého skauta nebo skautky je tzv. skautská stezka, což je soubor dílčích úkolů a činností, z nichž si děti samy vybírají úkol, který budou plnit, tak aby pro ně byl něčím novým a nějakým způsobem rozšířil jejich vědomosti, posunul je dál. Vyšší specializaci pak představují odborky, které se soustředí již jen na jednu určitou oblast sebevzdělávání, např. odborka zdravotník rozvíjí a prověřuje znalosti v oblasti zdravotní vědy. Potřeba všestranného rozvoje dítěte a tlak ze strany nových volnočasových aktivit vedly v oblasti skautingu k vytvoření již výše zmiňovaného nového programu.

Skauting u nás i ve světě má ohromný úspěch a neustále se zvyšuje počet jeho členů. Je to tím, že nabízí dnešním dětem něco naprosto odlišného od toho, co znají, něco, co nemohou získat ve škole ani čtením knih a ani z internetu či televize. Jsou to zážitky, a to zážitky takové síly, že v dětech zůstanou až do konce života. Děti během svého členství ve skautu poznají ohromné množství lidí ze všech různých koutů světa, zkusí si věci, o kterých mnohdy ani neměly tušení, že existují. A navíc to vše je umocněno ohromným pocitem svobody a možností výběru a vlastního rozhodnutí, protože právě možnost samostatně se rozhodovat je dětem často upírána. Děti se učí díky svým správným i chybným rozhodnutím a tyto zkušenosti v nich zanechávají zážitky. Navíc ve skautu mnohdy najdou velmi dobré přátele a často i životní partnery.

Závěrem lze říci, že principy a hodnoty dnešního skautingu se nijak neliší od principů a hodnot, které měl skauting před sto lety. Skauting však jde s dobou, což se projevuje mj. zapojováním a využíváním moderních technologií, které hnutí používá k naplnění skautské výchovné metody.

3.3.2 Skauting pro všechny

V rámci organizace Junák – český skaut, z. s., funguje odbor Skauting pro všechny. Na jeho působení dohlíží zpravodaj výkonné rady Junáka pro program. Cílem tohoto odboru je podpora práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich začleňování do činnosti jednotlivých oddílů. Mezi děti se speciálními vzdělávacími potřebami Junák řadí děti s některou z forem tělesného nebo mentálního postižení, děti trpící diabetem, epilepsií, autis-

mem, poruchami chování, ale také např. děti pocházející ze sociálně znevýhodněného prostředí. Navíc odbor podporuje a vzdělává i skautské vedoucí, kteří se přímo podílejí na integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do jednotlivých oddílů. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Odbor Skauting pro všechny v rámci svých aktivit vychází ze tří základních skautských principů, se kterými jsou jednotlivé činnosti oddílů v souladu. Kromě těchto tří základních principů staví své základy na nediskriminujících přístupech, jež jsou vnímavé k individuálním potřebám každého dítěte a k jeho neopakovatelné osobnosti. Čerpá rovněž z principu rovných příležitostí, podle kterého má každý člen společnosti stejnou možnost k zapojení se do dané společenské aktivity. Rovněž motivuje své skautské vedoucí k započetí procesu integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do prostředí skautského oddílu, nikdy je však k této činnosti nenutí. Při svých aktivitách jedná s jedinci, se kterými je v přímém kontaktu, jakožto s rovnocennými partnery, nikoliv nadřazeně. Současně si je vědom specifik jednotlivých oddílů, která respektuje, a poskytuje jim náležitou podporu v oblasti rozvoje dosavadních zkušeností, využívání lokálních zdrojů a upevňování vazeb na organizace v okolí. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Skupina Skauting pro všechny sdružuje odborníky, kteří mají zkušenosti s prací s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, a zajišťuje odborné vzdělávání vedoucích skautských oddílů. Skupina dále usiluje o komplexní podporu skautských oddílů při začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v oblastech vzdělávání, sdílení zkušeností, metodické podpory i odborného poradenství. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Cílovými skupinami odboru Skauting pro všechny jsou:

- *„dětští členové oddílu a děti se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich rodiče,*
- *představitelé Junáka – českého skautu, z. s.,*
- *vedoucí skautských oddílů a středisek,*
- *instruktoři vzdělávacích kurzů v rámci Junáka,*
- *veřejnost“* (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Stěžejním cílem odboru Skauting pro všechny je zprostředkování kontaktu dětí s heterogenními skupinami (např. s dětmi odlišného náboženského vyznání, s dětmi s nějakým zdravotním handicapem apod.). Dle Skautingu pro všechny tento kontakt pak *„přispěje k je-*

jich osobnímu rozvoji, větší toleranci v rámci celé společnosti a hlubšímu naplnění poslání Junáka jako celku“ (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017). Junák má v úmyslu do budoucna umožnit, aby každé dítě se speciálními vzdělávacími potřebami, jež vyjádří svůj zájem být členem skautského oddílu, dostalo šanci stát se plnohodnotným členem kolektivu. Jednotlivé skautské oddíly by měly být připraveny na jejich začlenění a měly by cítit podporu ve spolupracujícím týmu odborných pracovníků (tj. v odboru Skauting pro všechny), stejně jako v zázemí celého hnutí. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Důležitým posláním odboru Skauting pro všechny je podpora vedoucích jednotlivých skautských oddílů i oddílů samotných ve smyslu udržení a zkvalitnění stávajících podmínek pro začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v této organizaci. (https://spv.skauting.cz/wp-content/uploads/2012/05/SpV_Vyrocnizprava_2011.pdf [online]. 2017)

„Konkrétně to znamená:

- 1. vytvoření, udržování a rozvoj nástrojů pro zajištění této podpory,*
- 2. provázání problematiky se všemi dotčenými odbory, skupinami a projekty Junáka k jejímu pevnému začlenění do vzdělávacího a výchovného systému organizace,*
- 3. informování hnutí a podpora vzdělávání v problematice dětí se speciálními vzdělávacími potřebami,*
- 4. vyhledávání a využívání inovací a zahraničních zkušeností, podpora navazování spolupráce mezi integrujícími oddíly a dalšími specializovanými organizacemi v místě jejich působení, odborná spolupráce a iniciativa při strategickém podchycení otázky rovných příležitostí v Junáku, oborová oponentura k nově vznikajícím materiálům, podpora a koordinace aktivit Junáka s dětmi, mládeží či dalšími osobami se speciálními vzdělávacími potřebami.“* (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Odbor Skauting pro všechny zaštiťuje individuální formy podpory oddílů a jejich vedoucích pracovníků v oblasti začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do skautských oddílů, a to takovým způsobem, aby splňoval následující požadavky:

- „nabízel podporu vůdcům (potažmo celým oddílům) a jejich zapojení nechal na jejich dobrovolném rozhodnutí podle jejich možností,*
- nabídky pro oddíly zohledňovaly jejich možnosti (zejména pak personální),*

- *aby stále docházelo v co největší míře k využívání skautské metody,*
- *byla posilována sounáležitost a respekt mezi dětmi v oddílech,*
- *vedoucí oddílů měli nabídku adekvátního vzdělávání a měli dostatek informací k tomu, aby byli schopni rozpoznat jednotlivá znevýhodnění a posoudit své vlastní postoje a energii pro práci s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami,*
- *v dlouhodobém výhledu vedoucí oddílů, jejichž členy jsou i děti se speciálními vzdělávacími potřebami, měli možnost konzultace s odborníkem, oddíly se znevýhodněnými dětmi měly dostatečnou podporu v odboru, či aby jim odbor zprostředkoval kontakty na příslušné místní specializované organizace,*
- *se inkluzivní přístup stával postupně více a více přijímaný u vedoucích oddílů a v širokém povědomí celého hnutí.“* (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

„Myšlenkové kořeny odboru Skauting pro všechny (SpV) je možné nalézt v iniciativě „Skauting pro všechny“, která si klade jako dlouhodobý cíl celkovou otevřenost a připravenost Junáka a jeho oddílů přijímat všechny děti a pracovat s nimi ve skautských oddílech.“ (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

„Tento záměr musí být nejprve schválen Junákem jako strategické rozhodnutí, má-li dojít k jeho rozšíření do organizace. Z tohoto důvodu jsou činnosti a kompetence Odboru SpV vázány konkrétním a omezeným mandátem vymezeným Výkonnou radou Junáka. Tento mandát určuje základní dokument odboru SpV, který zaměřuje činnost odboru zejména na podporu práce s těmi dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami, které již jsou členy skautských oddílů.“ (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Strategické dokumenty iniciativy Skauting pro všechny jsou na internetových stránkách odboru Skauting pro všechny k dispozici široké veřejnosti, stejně jako programový dokument skupiny Skauting pro všechny. Odbor Skauting pro všechny sdružuje vhodné dobrovolníky ze skautského hnutí, ale i z prostředí odborné veřejnosti. Dle názoru prezentovaného na internetových stránkách organizace česká společnost prozatím není dostatečně otevřena lidem trpícím některou z forem znevýhodnění, a znemožňuje jim tak plnohodnotnou účast na společenském životě. Nedostatečná podpora inkluzivních metod a postupů mohou být dalšími faktory, jež mají na danou situaci zásadní vliv. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Znevýhodnění jedinci se mohou potýkat s různými typy problémů, a to od lehkých poruch chování nebo přechodných indispozic přes kulturní, náboženské nebo společenské odliš-

nosti až po těžké poruchy chování či závažné formy mentálního nebo tělesného postižení. Obecně je možno konstatovat, že v moderní společnosti je kladen silný důraz na úspěch, což má pochopitelně vliv i na konkrétní činnosti provozované ve skautských oddílech. Takový přístup má také za následek netolerantní postoje k neúspěchu ostatních jedinců a zároveň nedostatečnou schopnost přijímat vlastní neúspěch jakožto součást běžného života. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Junák – český skaut, z. s., na základě identifikace výše uvedených nedostatků redefinoval své vize do budoucna v následující podobě:

- *„Individuální potřeby každého dítěte jsou v Junáku rozpoznávány a naplňovány tak, aby mohl být plně rozvinut individuální potenciál každého dítěte a využit jeho unikátní přínos pro skupinu.*
- *Handicapy (zdravotní, sociální, popřípadě další) nejsou překážkou k rozvoji dítěte v oddíle nebo jsou eliminovány maximálním možným způsobem.*
- *Interakce dětí v různorodé skupině vede k jejich sebepoznání a k rozvoji osobností, které jsou tolerantní k omezením a neúspěchům svým i ostatních.*
- *Opravdu všechny děti vědí o tom, že jsou ve skautských oddílech vítány. Když budou chtít, mohou se úspěšně zapojit do jejich činnosti.“* (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Dosud se s problematikou tvorby inkluzivního prostředí ve skautské organizaci nijak výrazně nepracovalo. V jednotlivých oddílech nebyla věnována potřebná pozornost tématu formování osobních postojů dětí žádoucím směrem v oblasti tolerance a přijímání jedinců trpících některou z forem znevýhodnění. Zároveň nebyla ani vyvíjena potřebná aktivita k vytvoření vhodných podmínek pro začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do prostředí skautských oddílů. Zcela absentovala edukace vedoucích pracovníků v oblasti práce se znevýhodněnými dětmi a mládeží, stejně jako individuální podpora oddílů, ve kterých se tak již děje. Doposud se Junák nijak neangažoval v oblasti práce s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a možnostmi jejich začlenění do kolektivu oddílu. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

V praxi mají výše uvedené důvody za důsledek velmi nízké zastoupení dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v řadách skautských oddílů v komparaci s jejich zastoupením v běžné společnosti nebo ve školním prostředí. Často se ale také stává, že samy znevýhodněné

děti o možnostech, které mají k dispozici v rámci skautských oddílů, ani nevědí. Různorodost moderní společnosti je zcela přirozeným jevem, což je považováno za přínos pro všechny její členy. Skautská organizace v současnosti vehementně podporuje zapojování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do skautských oddílů, ve kterých by mělo být vytvořeno prostředí odpovídající realitě, a ne jakási forma sterilního prostředí. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

Z výše uvedených důvodů považuje organizace Junák – český skaut, z. s., za žádoucí a prospěšné usilovat o vytvoření prostředí inkluzivního charakteru jak ve skautských oddílech, tak i v rovině dalších úrovní jejího působení. (<https://spv.skauting.cz> [online]. 2017)

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Popis výzkumu

4.1 Výzkumný problém

Během působení ve skautské organizaci jsem se setkala s integrací dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do skautských oddílů. Pohybují se v tomto prostředí již řadu let a během této doby jsem zaregistrovala jen malý počet případů, kdy došlo k úspěšné a dlouhodobé integraci těchto dětí do jejich skautského oddílu. Od roku 2011 se situace postupně začala zlepšovat, integrovaných dětí přibývá, a to díky odboru Skauting pro všechny.

Rozhodla jsem se detailněji zaměřit na to, jak integrace těchto dětí probíhá. Na to, jak integrace ovlivní ostatní děti v oddíle, práci vedoucích a celkový program oddílu. Také mě zajímalo, jaký vliv má zapojení dítěte na jeho osobní rozvoj, jeho rodinu, popřípadě, zda lze u dítěte pozorovat nějaké změny.

Pro svůj výzkum jsem si zvolila konkrétní případ třináctileté dívky s Aspergerovým syndromem, která již druhým rokem navštěvuje dívčí skautský oddíl. Dívka má problémy s navazováním sociálních vztahů, ale během osobního kontaktu je milá a snaží se komunikovat. Dá se říci, že při individuálním přístupu vedoucích se od ostatních dívek nijak zvlášť neodlišuje. Počáteční potíže s navázáním kontaktů s ostatními dívkami byly překonány právě díky individuální práci vedoucích.

4.2 Cíl výzkumu

Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo vyhodnotit integraci dívky s Aspergerovým syndromem do dívčího skautského oddílu.

Dílčí cíle:

1. získání informací o konkrétní dívce s Aspergerovým syndromem,
2. zjistit, jak probíhala integrace dívky s Aspergerovým syndromem do dívčího skautského oddílu,
3. zjistit, zda a jak se musely program a činnost oddílu přizpůsobit integrované dívce,
4. zjistit, jak na integrovanou dívku pohlíží ostatní dívky z oddílu,

5. zjistit, jaký pokrok udělala dívka v oblasti komunikace a prosociálního chování během svého členství ve skautském oddílu.

4.3 Použité metody

Pro výzkum jsem použila kazuistiku, jinak nazváno případovou studii, neboť jsem se v praktické části zaměřila na jeden konkrétní případ dívky s Aspergerovým syndromem.

„V případové studii jde o detailní studium jednoho případu. V tomto případě se sbírá velké množství dat od jednoho nebo několika málo jedinců. V případové studii jde o zachycení složitosti případu, o popis vztahu v jejich celistvosti.“ (Hendl, 2005, s. 104)

Pro sběr dat jsem použila následující metody:

- studium dokumentace (zprávy z PPP, SPC, IVP),
- nestrukturovaný rozhovor s rodiči,
- polostrukturovaný rozhovor s vedoucími oddílu,
- polostrukturovaný rozhovor s členkami oddílu,
- přímé pozorování.

Během rozhovoru s vedoucími oddílu jsem použila otázky zaměřené na chování a projevy dívky v oddíle, na její komunikaci s ostatními členkami oddílu, na přizpůsobování chodu oddílu speciálním potřebám dívky s Aspergerovým syndromem.

Při rozhovoru s ostatními členkami oddílu jsem kladla otázky zaměřující se na vlastnosti integrované dívky, na to, jak ji vidí a co na ní mají rády, na její chování během her a na její oblíbené a neoblíbené činnosti.

5 Kazuistika

Z důvodů ochrany osobních údajů dívky a její rodiny jsou jména v praktické části změněna. Dívku budu nazývat Karolínou.

Základní údaje

Jméno: Karolína

Věk: 13 let (narozena v červnu 2004)

5.1 Rodinná anamnéza

Matka – 38 let, vysokoškolské vzdělání, učitelka v MŠ, zdravá.

Otec – 39 let, vysokoškolské vzdělání, geodet, zdravý.

Bratr – 14 let, žák kvarty osmiletého gymnázia, diagnostikována lehká dyslexie a dysgrafie.

Rodina žije v panelovém bytě v Praze. Děti mají společný pokoj. Rodiče se o problematiku PAS velmi zajímají – oba aktivně vyhledávají a čtou nové publikace o této problematice, navštěvují odborná setkání a diskuzní programy, pravidelně se setkávají s jinými rodiči, jejichž děti mají obdobnou anamnézu, a vyhledávají pomoc u odborníků. Velkou podporu má rodina i ve všech čtyřech prarodičích, kteří bydlí v blízkosti a s dětmi tráví hodně času.

5.2 Osobní anamnéza

Karolínka je druhé dítě a narodila se z třetího těhotenství. U prvního těhotenství došlo ke spontánnímu potratu, z druhého těhotenství se narodil bratr. Třetí těhotenství probíhalo bez komplikací. Porod ve 40. týdnu, během porodu však došlo ke komplikacím, dítě bylo přidušeno a muselo být kříšeno. Karolína vážila 2978 g a měřila 47 cm.

Během kojeneckého věku jevila Karolína zájem o okolí a byla dle slov rodičů „*usměvavé a normální miminko*“. Motorický vývoj – ve třech měsících začala sedět, nelezla, v osmém měsíci začala chodit s pomocí, od desátého měsíce chodila sama. Od čtrnácti měsíců byla bez plen a chodila sama na nočník. Vývoj řeči probíhal ze začátku bez výrazných odlišností – první slůvka v jednom roce, krátce po druhém roce mluvila v celých větách, uměla počítat bez chyb do deseti a s pomocí do dvaceti. Kromě češtiny uměla v angličtině názvy barev, zvířat, členů rodiny, hraček a čísel, užívala jednoduché anglické věty. Měla výbornou paměť, během třetího roku znala ohromné množství informací o zvířatech (např. co jedí, kde žijí, kolik rodi

mláďat a povětšinou i jejich latinský a anglický název). Velmi ráda poslouchala maminku při hře na klavír a zpívala s ní. Každý den vyžadovala i malování, a to v ustáleném pořadí nejdříve omalovánka a pak namalovat jeden obrázek na ledničku. Vždy však používala jen jednu barvu, a to modrou.

5.3 Předškolní anamnéza

Do mateřské školy začala Karolína chodit ve třech letech. Adaptace ve školce probíhala dlouho – Karolína se dětí stranila, nechtěla se zapojovat do činností a nemluvila. Po půl roce si však zvykla na chod školky a přišel naprostý obrat a Kája se do školky každý den těšila. Podle paní učitelek si v té době Kája hezky hrála a byla hodná a spokojená. Hrála si však sama a o hry ostatních dětí ani nejevila zájem. Občas se vyskytl případ, kdy se naprosto odmítla zúčastnit programu. V tu chvíli jí paní učitelky vyšly vstříc a nechaly ji v klidu, načež se občas ke hře přidala, občas ne. Ráda si hrála se zvířátky a prohlížela si knihy. Ze všeho nejraději povídala paním učitelkám o zvířatech, stromech nebo historických stavbách, to byla její oblíbená témata a měla v těchto oborech ohromné znalosti. Kája vždy volila stejné hry a opakovala činnosti. Trvala na přesném dodržování denního programu – velkým problémem pro ni například bylo, když přšelo a děti nešly na procházku. Při osobní hygieně a oblékání byla Kája vždy pečlivá a samostatná.

5.4 Školní anamnéza

V roce 2010 Karolína s rodiči navštívila pedagogicko-psychologickou poradnu (dále jen PPP). Ve zprávě je uvedeno, že Karolína má potíže v sociální interakci, v komunikaci a při hrubé motorice. Na základě této zprávy byl Káje udělen odklad povinné školní docházky a začala navštěvovat psycholožku. Právě díky těmto skutečnostem se rodiče soustředili na výběr vhodné základní školy.

V roce 2011 nastoupila Kája do základní školy. Třídni paní učitelka popisovala Káju jako hodnou, pečlivou a snaživou dívku, která se však stranila spolužáků. I ve škole u Káji přetrvávala záliba v opakovaných činnostech a ve stejných hrách. Ve chvíli, kdy se do aktivity zabrala, bylo velmi těžké její pozornost odvést jinam a aktivitu ukončit. Vytvořila si denní rituály a lpěla na jejich dodržování, např. při příchodu do třídy obešla lavice z levé strany a položila paní učitelce na stůl obrázek. Pokud se rituál nějak narušil a Kája musela například obejít lavice zprava, protože vlevo ležela překážka, nastal problém a příchod do třídy a ranní rituál se musely opakovat. Komunikaci se spolužáky se vyhýbala a o přestávkách si hrála sama nebo si četla. Rozhovory s paní učitelkou probíhaly stejně – Kája mluvila s pohledem

upřeným za záda paní učitelky, oční kontakt navazovala velmi obtížně a pokaždé jí to dlouho trvalo. Mezi svými spolužáky vynikala díky svým znalostem. Velmi ráda, dlouho a s mnoha podrobnostmi dokázala mluvit o svých oblíbených tématech (o zvířatech, stromech a historických stavbách). Právě proto si ve škole velmi oblíbila prvouku, později přírodopis a vlastivědu. Časem začala vyhledávat kontakt se spolužačkami, ale nedařilo se jí s nimi mluvit, protože nerozuměla tomu, o čem si povídají nebo jak si hrají. Navazovala velice krátkodobá přátelství a povětšinou je sama ukončovala, protože se začala nudit a projevovala značný nezájem. Karolína měla již od začátku problém se soustředěním a pomalu pracovala. Na doporučení paní učitelky navštívila Karolína s rodiči na jaře 2012 speciálně pedagogické centrum na Praze 2 (SPC). Ve zprávě z SPC se můžeme dočíst, že Karolína pracuje svědomitě a poctivě, ale má velmi pomalé pracovní tempo, neverbální komunikace je nedostatečná a nedokáže ji interpretovat, velmi obtížně přijímá změny a na adaptaci potřebuje dlouhou dobu, má sklon k specifickým zájmům a opakovaným činnostem. Výsledky odpovídaly Aspergerově syndromu. Tato diagnóza byla potvrzena v červnu 2012. Na základě doporučení SPC byl Káje přidělen asistent pedagoga a vypracován individuální vzdělávací plán (IVP). Kája byla ve své třídě jediným integrovaným žákem. Úkolem asistenta pedagoga byla nejen pomoc při hodinách, ale i při komunikaci se spolužáky a učitelkou, při navazování vztahů a přizpůsobení se životu ve škole.

Od druhé do páté třídy měla Kája stejného asistenta pedagoga, což pro ni bylo velmi vhodné a rodiče to popisují jako velmi důležitou a podstatnou věc, která jí velmi pomohla. Každý rok byla Kája kontrolně vyšetřena v SPC a postupně byly zaznamenávány postupy a zlepšení. Karolína začala navazovat oční kontakt, lépe a delší dobu se soustředila, začala navazovat dlouhodobější přátelství s některými spolužáky, přestala záměrně přivádět řeč na svá oblíbená témata a snažila se naslouchat tomu, co říkají ostatní. Byly to malé pokroky, avšak pro Karolínu a její rodinu to znamenalo hodně.

Při přechodu na druhý stupeň nastaly obavy, jak to Kája zvládne. Asistentka pedagoga zůstala stejná, kolektiv dětí se neobměnil. Podstatnou změnou bylo, že jednu paní učitelku nahradilo více učitelů. Všechny učitele jí na začátku roku v přítomnosti maminky představili. Výuka měla probíhat ve specializovaných třídách, a tak si Kája s rodiči prohlédla nové třídy, aby se seznámila s prostředím a to pro ni nové. Karolína přechod na druhý stupeň zvládla a učitelé ji popisují jako pečlivou, snaživou a velmi milou dívku. I podle rodičů se Káje na druhém stupni líbí. Maminka říká: „*Karolínka vypráví, že učitelé jim teď říkají mnohem více*

věcí. A někdy i věci, které ještě nezná, což se jí líbí.“ I na druhém stupni Kája vyniká v předmětech, které se věnují jejím oblíbeným tématům – jedná se o dějepis a biologii. Komunikace se zlepšila a Kája již dokáže vnímat, co říká její komunikační partner, a dokáže mu adekvátně odpovídat. Nepochopení a absence neverbální složky komunikace jí ztěžují začlenění do kolektivu, ale spolužáci si zvykli, že Kája vše bere doslovně, a tak se vyhýbají slovním obrátům a ironii. Zlepšení v komunikaci mělo za následek, že Kája zatoužila i po přátelských vztazích se svými vrstevníky. Ve třídě má nejlepší kamarádku, se kterou ji spojuje společný zájem o přírodu. S ostatními spolužáky komunikuje, ale vztahy jsou spíše povrchní a děti si povídají jen o škole, popřípadě o tom, co je v módě.

6 Integrace do skautského oddílu

Karolína začala v září 2015 navštěvovat dívčí skautský oddíl na Praze 6, kam ji přivedla její kamarádka ze školy.

6.1 Oddíl

Jedná se o ryze dívčí oddíl pro skautky ve věku od 11 do 15 let. Navštěvuje ho 24 dívek, které tvoří tři oddílové družiny po 8 členkách. Každá družina se schází jedenkrát týdně, a to v úterý, ve středu, nebo ve čtvrtek. Schůzky probíhají v klubovně, která se nachází v přízemí panelového domu. Každých čtrnáct dní v sobotu pak celý oddíl (tj. všechny tři družiny společně) vyrazí na výpravu – výlet s programem. Výpravy bývají většinou jednodenní, ale několikrát do roka se konají i vícedenní výpravy, na které se odjíždí již v pátek a dívky se vracejí až v neděli večer. Oddílový program vrcholí v létě dvoutýdenním táborem v podsadových stanech mimo civilizaci. Oddíl využívá pro výchovu dívek skautskou výchovnou metodu a program na schůzky a výpravy je tvořen pomocí jednotlivých nástrojů této metody. Dívky se v oddíle učí starosti samy o sebe i o ostatní, sebereflexi, seberozvoji a toleranci. O cíli oddílu říká hlavní vedoucí Józsa: *„Snažíme se z holek vychovat samostatné, soběstačné, uvědomělé a tolerantní dospělé. Chceme, aby v nich hodnoty skautingu zůstaly zakořeněny po zbytek života.“*

Když Kája projevila zájem navštěvovat skautský oddíl, její maminka se vyděsila. Vzpomíná: *„Vylekalo mě to. Vzpomněla jsem si na to, jak je pro ni obtížné vyrovnat se se sebemenší změnou ve známém prostředí mezi lidmi, které zná od malička, a ptala jsem se sama sebe, co ji vedlo k rozhodnutí vrhnout se do neznámého prostředí mezi neznámé lidi.“* Karolína však trvala na svém a zdůvodnila své rozhodnutí tím, že tam chodí její kamarádka ze školy a že je to podle ní super. Rodiče se na oddíl vyptali kamarádčiny rodičů. Také se předem setkali s vedoucími a zjistili, že pro ně nebude problém Káju do oddílu přijmout.

6.2 Vedoucí a program oddílu

V září 2015 tedy Kája s rodiči poprvé přišla na schůzku jedné z družin oddílu, kam chodila i její spolužačka a kamarádka. Ze začátku byla jen pasivním pozorovatelem, avšak již na druhé schůzce se zapojila do programu. Hlavní vedoucí Józsa na toto zapojení vzpomíná: *„Na schůzce jsme se chystaly hrát Kimovu hru, kdy je na stole pod šátkem umístěno deset různých předmětů, po odkrytí šátku mají holky půl minuty na zapamatování si předmětů a po*

zakrytí věci šátkem pak během dvaceti vteřin musí napsat na papír co nejvíce předmětů, které si zapamatovaly. Když jsem šátek odkryla, tak se Kája narovnala a věci si prohlížela. Po půl minutě jsem věci zase přikryla, Kája ke mně přišla a všech deset věcí mi šeptem vyjmenovala. Bylo to její první zapojení do činnosti.“ Od tohoto okamžiku se Kája již aktivně účastnila vždy celé schůzky a na schůzky už chodila sama bez doprovodu rodičů. Jóža říká, že program na schůzkách nijak zvlášť neupravovaly: „Máme v oddíle velmi chytré holky a každá z nich je něčím specifická, něčím se odlišuje od ostatních. Program tvoříme tak, aby jim vždy přinesl něco nového, a to se nám daří zajišťovat tím, že jednotlivé aktivity jsou velmi různorodé a každá se zaměřuje na odlišný obor a vyžaduje odlišné znalosti, ať již mentální, nebo manuální. Žádná z holek není nejlepší ve všech hrách – v jedné září a hned v té další je třeba průměrná. Rozvíjíme jejich osobnost a schopnost sebereflexe.“

Došlo k vytvoření rituálů, které Káje pomáhají cítit se na schůzkách dobře a orientovat se v nastalých situacích. Zároveň naplňují i její potřebu, aby se schůzky v něčem shodovaly, protože hry a aktivity se na jednotlivých schůzkách liší. Tyto rituály tvořila celá družina s tím, že Kája měla konečné slovo. Vznikl tak zahajovací a zakončovací rituál každé schůzky. Zahajovacím rituálem je úvodní podání ruky se všemi členkami družiny a zahájení schůzky pokřikem. Zakončovací rituál má název *Co ještě nevíme o skautingu?* Jedná se o hru, kdy na konci každé schůzky jedna z dívek ostatním sdělí jednu drobnost o světovém či českém skautingu, kterou ostatní ještě neznají. Může jít o zajímavost z minulosti či o zajímavé výročí nějaké skautské události, výročí narození některé z osobností skautingu, výstavu, knihu či film se skautskou tematikou a jiné. Kreativitě se meze nekladou. Na další schůzku si pak zajímavost připraví další skautka. Hra u dívek sklízí úspěch i po roce a půl, co ji hrají, a velmi si díky ní rozšířily své znalosti.

Podstatnou změnou však prošla samotná struktura schůzek. Kája má potřebu neustále se perfektně orientovat v čase a znát časovou strukturu činností. Jóža tak pro každou schůzku tvoří časový plán, kde je program rozepsán s časovými údaji. Tento plán dá před každou schůzkou na nástěnku a Kája si ho před zahájením schůzky může přečíst. Je pro ní již samozřejmostí jít na začátku každé schůzky k nástěnce a rozvrh detailně prostudovat. Navíc je to i jejím rituálem.

Při samostatných hrách se opakovaně vyskytl problém, že Kája někdy nerozuměla pravidlům jednotlivých her a nechápala je. Ptala se například, proč musí mít zavázané oči, když by to, co má udělat, přece šlo zvládnout mnohem rychleji, kdyby viděla. Samotné vysvětlení,

že hra má pravidla proto, aby si dívky neublížily a nic se jim nestalo, bylo nepostačující. Józka velmi rychle přišla na to, že v takový okamžik je nejlepší říci, že přeci bez těch pravidel to může dělat každý, ale že ony, skautky, si to zkusí jinak a podle takovýchto pravidel. Navíc pak nejprve nechala Káju dívat se, jak hru hrají ostatní dívky, a až pak se Kája sama zapojila. Kromě toho jí ostatní dívky říkají, že ta pravidla jsou přece super, protože pak mohou dělat věci odlišně, a navíc si u toho užijí legraci.

Velkou výzvou bylo pro Jóžu začlenění Káji do celého oddílu. Na schůzky Kája chodí jen se sedmi dalšími dívkami, ale na sobotní výpravy vyráží celý oddíl najednou v počtu 24 skautek a 5 vedoucích. Józka a ostatní vedoucí věděly, že Kája si těžko zvyká na nové lidi, a proto velmi pečlivě naplánovaly první výpravu, které se Kája měla zúčastnit. Spolupracovaly přitom i s Kájinými rodiči. *„Jako cíl výpravy jsme vybraly hrad Zvíkov, protože ten Kája s rodiči již navštívila, a tudíž pro ni prostředí nebylo úplně cizí. Navíc jsme zohlednily i Kájin zájem o historické stavby a celou výpravu pojaly jako takový výlet do historie. Kája tak měla možnost před ostatními holkami zavést hovor na své oblíbené téma, což jí umožnilo snadnější kontakt s holkami ze zbývajících dvou družin, které do té doby neznala.“* I přes počáteční obavy proběhla první výprava skvěle a maminka na ni vzpomíná slovy: *„Ještě nikdy jsem Karolínu neviděla tak nadšenou. Přišla domů s očima navrch hlavy a vyprávěla o historii a důvodech stavby hradu Zvíkov, které se na výpravě dozvěděla a do té doby je neznala.“* I pro výpravy začaly vedoucí vytvářet časový plán. Tento plán vždy pošlou Kájiným rodičům a ona si ho doma večer před výpravou s rodiči prohlédne, a je tak seznámena nejen s trasou a cílem výletu, ale i s tím, v kolik hodin budou dívky hrát hry a kdy budou jíst. Rodiče tyto plány velmi oceňují, protože znalost těchto detailů pomáhá Káje nebýt nervózní v prostředí, které nezná.

6.3 Ostatní členky oddílu

Kolektiv oddílu byl pro Káju nový a bylo pro ni velmi důležité se s ním seznámit a navázat s ním vztahy. Když Kája začala do oddílu chodit, chovala se spíše zdrženlivě a kolektiv nějakou dobu pouze pozorovala, než se do něj aktivně zapojila, a to i přesto, že zde byla její nejlepší kamarádka. Vztahy v družině se velmi rychle staly přátelskými. Józka o tomto období říká: *„Holky se nenechaly odbýt. Prostě chtěly Káju zapojit, strašně je zajímalo, co ráda dělá, a chtěly se skamarádit. Dalo by se říci, že občas byly až vlezlé. Ale po promluvě o tom, že Kája potřebuje více času, se stáhly a nedorážely na ni. Nikdy se však při hrách nezapomněly*

zeptat na její názor.“ Kája velmi brzy přišla na to, že ji holky mají rády a chtějí, aby ona měla ráda je, že je zajímaví její názory a nápady, a tak s nimi začala komunikovat.

Skautky z družiny se o Káje shodně vyjadřují, že je v pohodě. Všechny si všimly, že má velké znalosti o přírodě a historii (což jsou témata, která ji zajímají) a že pravidelně a ráda stáčí hovor právě tímto směrem. Občas je s tím otravná, ale společně s dívkami z družiny vymyslely systém, že si před začátkem každé schůzky povídají o historii nebo přírodě, přičemž Kája ostatní seznamuje se zajímavostmi. Jóže se toto pravidlo, které dívky vymyslely společně s Kájou, moc líbí a říká: *„Holky tak daly najevo, že Káju plně respektují, berou její odlišnost a chtějí, aby v družině byla spokojená a cítila se zde dobře. Moc mě to potěšilo, když s tím přišly.“*

Podle dívek je Kája stejná jako ony a ničím se neliší. Ze začátku prý byla zamlklá a povídala si spíše s vedoucími, ale teď je skoro nemožné ji umlčet. Vlastnost, kterou na ní všechny oceňují, je její pravdomluvnost – líbí se jim, že vše říká na rovinu. Komárek, jedna ze členek družiny, říká: *„Kája je hodně upřímná a občas její slova zabolí, ale nemyslí to zle. Naopak nám tím umožňuje se zlepšit a zdokonalit. Protože kdo vám v dnešní době upřímně řekne, co si myslí? Přeci jen opravdový kamarád.“*

Přijde jim ale divné, že Kája nerozumí některým vtipům a vše bere doslova. Musí si tak dávat pozor, co říkají, protože jinak Karolína reaguje na jejich poznámky nepřiměřeně, a to úplně zkazí náladu na schůzce či výpravě celému oddílu. Nechaly se inspirovat seriálem *Teorie velkého třesku* a společně s Kájou vyrobily cedulku se slovem „*Vtip*“. Tuto cedulku užívají vždy, když mluví ironicky nebo když to, co říkají, nemyslí doslovně. Káje se tato metoda líbí, protože si nepřijde odstrčená, ale vidí snahu o své začlenění mezi ostatní dívky. Komárek říká: *„Když jsme cedulku začaly používat, tak to byl jen pokus, jak docílit toho, aby Kája nebyla naštvaná, že mluvíme nesmysly. Ale ta cedulka jí dovoluje se s námi bavit pořád a o čemkoliv.“*

Velkou zábavou a oblíbeným programem jsou pro Káju jakékoliv vědomostní soutěže, ve kterých může ukázat, jak velké má znalosti. Na rozdíl od toho sportovní aktivity nevyhledává. Dnes se do nich již zapojuje, ale dříve se jim vyhýbala. Celá družina se shoduje na tom, že tohle je v pořádku – každého přece baví něco jiného. Navíc dívky říkají, že Kája je velmi snaživá, a tak ačkoliv neumí běhat, vždy se alespoň snaží.

Nejvíce ostatním vadí, že ve chvíli, kdy Kája v něčem neuspěje, nedokáže nad neúspěchem jen mávnout rukou, ale dává velmi jasně najevo svou nelibost. Někdy je dokonce schopná s nimi až do konce schůzky nepromluvit a trucovat v rohu. „*Když Kája třeba nevyhraje soutěž, ve které čteme skautské značky, a skončí třeba i druhá, tak se naprosto nesmyslně naštvě. Je protivná a zlá. V tu chvíli ji necháme být, protože se s ní opravdu nejde bavit a žádné vysvětlování nepomáhá,*“ říká Píďa, další členka oddílu.

Navazování vztahů s členkami dalších družin bylo ztíženo tím, že se s nimi Kája potkávala jen jednou za čtrnáct dní na výpravách. Její družina si všimla, že Kája většinou s dívkami z jiných družin nemluví, a tak dívky vymyslely, že pokaždé, když se bude některá z nich bavit s dívkou z jiné družiny, zapojí do rozhovoru i Káju a začne tématem, které je Káje blízké. Díky této malé lsti měla Kája možnost se postupně a bez nátlaku seznámit i s ostatními členkami oddílu. Po roce a půl se již na výpravách baví i s členkami ostatních družin.

Díky přístupu vedoucích a pochopení, toleranci a snaze ostatních členek oddílu, zvláště její družiny, se podařilo Káju v relativně krátké době uspokojivě zapojit do činnosti oddílu.

7 Vyhodnocení naplnění cílů praktické části

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo vyhodnotit integraci dívky s Aspergerovým syndromem do dívčího skautského oddílu. Tento cíl byl realizován pomocí dílčích cílů. Při splnění dílčích cílů lze hlavní cíl považovat za splněný.

Dílčí cíle:

1. získání informací o konkrétní dívce s Aspergerovým syndromem

Ze studia dokumentace a z rozhovorů s rodiči jsem sestavila osobní, rodinnou i školní anamnézu dívky s Aspergerovým syndromem, která je uvedena v kapitole 5. Cíl lze považovat za splněný.

2. zjistit, jak probíhala integrace dívky s Aspergerovým syndromem do dívčího skautského oddílu

V kapitole 6 popisuji začlenění dívky s Aspergerovým syndromem do chodu oddílu. Začlenění bylo postupné, dívce bylo poskytnuto dostatečné množství času, aby si zvykla. Byla začleňována postupně – nejdříve do družiny, která čítá osm členek. Až po úspěšné adaptaci v družině a seznámení se s jejími členkami byla dívka seznámena s celým oddílem. Se začleněním do oddílu jí již pomáhaly i členky její družiny. Integrace proběhla úspěšně a dnes je dívka už plnohodnotným členem tohoto kolektivu – skautského oddílu. Cíl lze považovat za splněný.

3. zjistit, zda a jak se musely program a činnost oddílu přizpůsobit integrované dívce

Přizpůsobení oddílového programu dívce s Aspergerovým syndromem je popsáno v podkapitole 6.2. Při začleňování sledované dívky musely vedoucí oddílu i družiny klást větší důraz na přípravu schůzek a výprav. Bylo nutné vytvořit a stále je nutné vytvářet časové plány schůzek a výprav, aby se na ně dívka mohla dobře připravit a necítila se nervózní a nesvá. Tyto plány jí dodávají jistotu a klid. Kromě toho celá družina vytvořila zahajovací a zakončovací rituál schůzky, který zohledňuje potřebu dívky mít na každé schůzce něco stejného a opakujícího se. Vzhledem k tomu, že vedoucí oddílu ke všem dětem přistupují jako k individualitám, výrazná změna přístupu vedoucích ani úprava

programu oddílu nebyly zapotřebí. Členky vedení se zúčastnily několika seminářů odboru Skauting pro všechny, aby byly připraveny na případné problémy a aby věděly, jak na ně reagovat. Cíl lze považovat za splněný.

4. zjistit, jak na integrovanou dívku pohlíží ostatní dívky z oddílu

Názory ostatních dívek z oddílu na integrovanou dívku jsou popsány v podkapitole 6.3. Zde je na základě polostrukturovaného rozhovoru s některými členkami oddílu popsáno, jak dívky integrovanou dívku vnímají, čeho si u ní všimly a čeho si u ní váží. Cíl lze považovat za splněný.

5. zjistit, jaký pokrok udělala dívka v oblasti komunikace a prosociálního chování během svého členství ve skautském oddílu

V celé kapitole 6 jsou zmíněny drobné a dílčí úspěchy, které integrovaná dívka udělala v oblasti komunikace a navazování sociálních vztahů během svého zapojování do oddílu. Cíl lze považovat za splněný.

8 Diskuze

V této bakalářské práci jsem se soustředila na problém integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v neziskové organizaci Junák – český skaut, z. s. Zaměřila jsem se na konkrétní případ dívky s Aspergerovým syndromem. V jejím případě integrace do oddílu proběhla úspěšně a vcelku rychle, jak je popsáno výše v této práci. Otázkou, která se však nabízí, je, zda je integrace možná i u dětí s odlišnými speciálními vzdělávacími potřebami. Junák – český skaut, z. s., integraci dětí se speciálními vzdělávacími potřebami podporuje a snaží se o podporu všech dětí, ať jsou jejich speciální vzdělávací potřeby jakéhokoliv charakteru. Já sama osobně jsem se setkala během svého působení v Junáku již s nemálem integrovaných dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Velkým krokem vpřed byl totiž vznik odboru Skauting pro všechny, který pomáhá nejen dětem se speciálními vzdělávacími potřebami, ale soustředí se i na vzdělávání a školení vedoucích oddílů. Od té doby byl zaznamenán velký nárůst dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které se úspěšně zapojily do činnosti Junáka – českého skauta, z. s.

Z mého osobního pohledu a zkušenosti velmi záleží na třech věcech. Za prvé: dítě se speciální vzdělávací potřebou musí projevit opravdový zájem do skautského oddílu vstoupit. Za druhé: rodiče musí vložit důvěru ve skautského vedoucího, kterému své dítě svěřují, a být ochotni s vedoucím komunikovat a spolupracovat. Za třetí: vedoucí skautského oddílu, do něhož dítě se se speciální vzdělávací potřebou přichází, musí tento úkol přijmout a být ochotný se sebevzdělávat, věnovat čas přípravě a samostudiu. Kromě toho je zapotřebí, aby neustále hledal alternativní cesty a způsoby řešení problémů, přizpůsoboval program i průběh schůzek speciálním vzdělávacím potřebám i momentálním nárokům integrovaného dítěte a nevzdal se při prvním neúspěchu. Právě tento třetí bod považuji za nejdůležitější, protože pro daného skautského vedoucího je velmi těžké rozhodnout se, zda dítě přijme, nebo ne. Musí být sám k sobě upřímný a říci si, zda je schopný dítěti poskytnout to, co potřebuje.

Domnívám se, že nezáleží, na tom, jakou speciální vzdělávací potřebu dítě má. V každém konkrétním případě integrace probíhá jinak a nelze předem říci, zda bude úspěšná, či ne. Junák – český skaut, z. s., ale nikdy žádné dítě neodmítne, a kterékoliv dítě s jakoukoliv speciální vzdělávací potřebou se tudíž může stát jeho členem.

9 Závěr

V bakalářské práci byla popsána problematika integrace dívky s Aspergerovým syndromem do dívčího skautského oddílu neziskové organizace Junák – český skaut, z. s.

V první kapitole jsou popsány poruchy autistického spektra, a to s přiblížením klasifikace autismu a se zaměřením na Aspergerův syndrom a jeho problematiku.

V kapitole pojmenované Skauting se věnuji popisu vzniku světového i českého skautingu se zaměřením na významné osoby, které stály u zrodu skautingu. Kromě toho zde uvádím myšlenky, metody a principy skautingu. Kapitulu zakončuji charakteristikou organizace Junák – český skaut, z. s., a jednoho z jejích odborů Skauting pro všechny. Podkapitolu o Skautingu pro všechny považuji za stěžejní pro pochopení toho, jak Junák – český skaut, z. s., pracuje s dětmi se speciálními vzdělávacími potřebami a jak podporuje integraci těchto dětí do celé organizace.

V praktické části bakalářské práce jsem se zaměřila na kazuistiku dívky s Aspergerovým syndromem a na její integraci do dívčího skautského oddílu na Praze 6. Stanovila jsem si cíle výzkumu a postup, jak budu získávat potřebné informace. Vycházela jsem především z dlouhodobého osobního pozorování prováděného během schůzek a výprav, kterých jsem se společně se skautským oddílem zúčastnila. Měla jsem tak možnost dívku pozorovat v kontaktu a při komunikaci s ostatními členkami oddílu, při jejich hrách a aktivitách. Sledovala jsem nejen její reakce, ale i reakce ostatních dívek. Měla jsem možnost vidět, jak komunikuje a jakým způsobem navazuje vztahy s ostatními členkami oddílu. Mým cílem přitom bylo zjistit, jak probíhá konkrétní integrace dítěte se speciální vzdělávací potřebou v organizaci Junák – český skaut, z. s.

Závěrem své práce bych chtěla zmínit, že Junák – český skaut, z. s., podporuje nejen integraci, ale i inkluzi. Činnost skautského oddílu se totiž nezaměřuje pouze na jednotlivce, ale zároveň na práci s celou skupinou a má všem dětem bez rozdílu nabízet prostředí, ve kterém se mohou rozvíjet, a zároveň být součástí kolektivu.

Osobně jsem se přesvědčila, že začlenění dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami do skautského oddílu je možné a organizací podporované. Díky principům, ze kterých skauting vychází, napomáhají integraci dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami i samotní

dětští členové oddílu, takže veškerá aktivita neleží jen na vedoucích oddílů. Přesto i nadále integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami v organizaci Junák – český skaut, z. s., bude vyžadovat práci skautských dobrovolníků a jejich ochotu se sebevzdělávat. Toto je důvod, proč jako aktivní člen této organizace hodlám další činnost směřovat právě tímto směrem.

Seznam použitých zdrojů

ATTWOOD, Tony. *Aspergerův syndrom. Porucha sociálních vztahů a komunikace*. Přeložila Břejlová Dagmar, 1. vyd. Praha: Portál, 2005, ISBN 80-7178-979-8.

ČADILOVÁ, Věra, JŮN, Hynek, THOROVÁ, Kateřina. *Agrese u lidí s mentální retardací a s autismem*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-319-2.

HANZÍK, Vratislav. *Průvodce dějinami skautingu: Text pro lesní školy a přípravu skautských vůdců, věnovaný královéhradeckým skautům k 75. výročí založení skautingu v Hradci Králové*. Hradec Králové: Okresní rada Junáka, 1990.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, ISBN 978-80-7367-485-4.

HRDLIČKA, Michal; KOMÁREK, Vladimír a kol. *Dětský autismus: přehled současných poznatků*. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-813-9.

Charta českého skautingu na počátku 21. století. [Http://www.svornost.unas.cz/images/Charta_ceskeho_skautingu.pdf](http://www.svornost.unas.cz/images/Charta_ceskeho_skautingu.pdf) [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: http://www.svornost.unas.cz/images/Charta_ceskeho_skautingu.pdf.

JELÍNKOVÁ, Miroslava. *Vzdělávání a výchova dětí s autismem*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008, ISBN 978-80-7290-383-2.

PECHA, Libor. *Woodcraft: lesní moudrost a lesní bratrstvo*. Praha: Levné knihy KMa, 2007, ISBN 80-7198-353-5.

Poslání, principy a metoda skautingu. [Http://strela.skauting.cz/files/letak-poslani-principy-a-metoda-skautingu-12-mb.pdf](http://strela.skauting.cz/files/letak-poslani-principy-a-metoda-skautingu-12-mb.pdf) [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://strela.skauting.cz/files/letak-poslani-principy-a-metoda-skautingu-12-mb.pdf>.

Programový dokument 2011. *Spv.skauting.cz* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-07].
Dostupné z:

https://spv.skauting.cz/wp-content/uploads/2012/02/SPV_programovy_dokument_2011.pdf.

Skauting pro všechny. *Spv.skauting.cz* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z:
<https://spv.skauting.cz>.

SETON, Ernest Thompson, SETON, Julia. *The gospel of the Redman*. Commemorative ed. Bloomington, Ind.: World Wisdom, 2005, ISBN 0941532763.

SETON, Ernest Thompson. *Duch lesů*. Přeložil Seifert Miloš, 2. vyd. Praha: Tiskový odbor Federace čsl. skautů v Praze, 1922.

ŠANTORA, Roman, ed. *Skautský oddíl: 2. a 5. pražský oddíl Junáka – Jaroslav Foglar a Jaroslav Novák: 1913–2013*. Praha: Junák – svaz skautů a skautek ČR, Tiskové a distribuční centrum: Mladá fronta, 2014. ISBN 978-80-7501-059-9.

ŠANTORA, Roman. *Skautské století: dobrodružný příběh 100 let českého skautingu*. Praha: Junák – TDC: Mladá fronta, 2012. ISBN 978-80-86825-72-4.

THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra: dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom, dezintegrační porucha*. 2. vyd. Praha: Portál, 2012.
ISBN 978-80-262-0215-8.

VÍTKOVÁ, Marie, ed. *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a speciální*. 2. rozšíř. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2004. Edice pedagogické literatury.
ISBN 80-7315-071-9.

Výroční zpráva 2011. *Spv.skauting.cz* [online]. Praha, 2011 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z:
https://spv.skauting.cz/wp-content/uploads/2012/05/SpV_Vyrocnizprava_2011.pdf.

ZVOLSKÝ, Petr. *Speciální psychiatrie*. Praha: Karolinum, 1996, ISBN 80-7184-203-6.